

Valmieras pilsētas pašvaldības atzinums par “Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam”

1. Prioritāte “Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki”:
 - 1.1.aprakstu papildināt ar veselīga dzīvesveida popularizēšanas veicināšanas nozīmi, kas ir slimību profilakses pamats. Attiecīgais uzdevums tika iesākts NAP 2020 ietvaros un ir turpināms;
 - 1.2.kopumā RV “Uz cilvēku centrēta veselības aprūpe” ietvaros izvirzītie uzdevumi ir saistīti ar veselības nozares kapacitātes celšanu, bet trūkst uzdevumu un analīzes par sabiedrības līdzdalību veselības nozres pietiekama finansējuma nodrošināšanā, piemēram, kvalitatīvās obligāto sociālo iemaksu veikšanas sistēmas izveide, īpaši ņemot vērā, ka 2018.gada iesākā veselības aprūpes sistēmas reforma, kas ietvēra obligāto sociālo iemaksu veikšanu kā garantiju iespējai saņemt valsts apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus, netika īstenot pilnā apmērā, tādējādi neradot plānoto finansējuma pienesumu veselības nozarei. Papildus norādām, ka valsts iedzīvotāju līdzmaksājumu veikšana veselības aprūpes sistēmas finansēšana (sociālo iemaksu vai veselības apdrošināšanas formā) ir ierasta attīstīto valstu prakse;
 - 1.3.RV “Psiholoģiskā un emocionālā labklājība” uzdevuma [85] “Uzlabojot psiholoģisko un emocionālo veselību [..]” mērķa indikatori “Zīdaiņu mirstība” un “Abortu īpatsvars” nav korekti. Tos drīzāk nepieciešams aizstāt ar indikatoru “Apmierinātība ar dzīvi”;
 - 1.4. RV “Psiholoģiskā un emocionālā labklājība” uzdevuma [86] formulējumu aiz vārdiem “stiprinot iekļaujošu izglītību” papildināt ar vārdiem “attīstot asistentu pieejamību izglītības iestādēs”, un aiz vārdiem “sadarbības koordināciju” papildināt ar vārdiem “nodrošinot kvalitatīvu esošo un jaunu, inovatīvu sociālo pakalpojumu attīstību un to pieejamību reģionos”. Ar jauniem, inovatīviem socialajiem pakalpojumiem saprotot, piemēram, mūzikas terapiju, mākslas terapiju, kanisterapiju, Montesori metodi, u.c.
 - 1.5.RV “Psiholoģiskā un emocionālā labklājība” uzdevumu sarakstu papildināt ar jaunu uzdevumu, kas nosaka, nepieciešamību nodrošināt pietiekamu skaitu kvalitatīvu speciālistu, īpaši reģionos, kas strādā ar pakalpojumu nodrošināšanu vardarbības un krīzes situācijās. Attiecīgajā jomā trūkst kvalificētu psihologu, psihoterapeitu, psihosociālo konsultantu. Kā arī nepieciešams rast risinājumus attiecīgo speciālistu motivēšanai savus darba pienākumus veikt kvalitatīvi;
 - 1.6.RV “Stipras ģimenes paaudzēs” aprakstu nepieciešams papildināt ar papildu izaicinājumiem, ar ko mūsdienās saskaras ģimene kā vērtību kopums un ģimenes koncepts pēc būtības - darba tirgus internacionalizācija, ģimenes formu diversifikācija un pakāpeniska atteikšanās no modeļa „vīrietis-apgādnieks/sieviete-aprūpētāja”, cilvēku individualitātes stiprināšanās tehnoloģiju attīstības dēļ. Šo izaicinājumu dēļ ir būtiski rast veidu un instrumentus, kā veidot un attīstīt mūsdienām, mūsu valstij aktuālu un realitātē (nevis tikai teorijā) ģimenēm atbalstošu ģimenes politikas jomu.
 - 1.7.RV “Stipras ģimenes paaudzēs” uzdevumu [103] “Remigrācijas veicināšana [..]” nepieciešams pārformulēt, nekonzentrējoties tikai uz remigrējošajām ģimenēm, bet ietvert tajā arī indivīdus, kuri atgriežas vienatnē;
 - 1.8.RV “Sociālā iekļaušana” uzdevuma [119] tekstu aiz vārdiem “kompetences stiprināšana” papildināt ar vārdiem “specializācijas nostiprināšana”. Sociālā darba attīstīšana un specializācijas nostiprināšana ir NAP2020 ietvaros iesākt uzdevums, kas ir turpināms un nozīmīgs kvalitatīvu sociālo pakalpojumu sniegšanas kontekstā. Un vārdu “mūsdienīgu” aizstāt ar vārdu savienojumu “inovatīvu, uz klienta vajadzībām balstītu” un aiz vārdiem sociālo pakalpojumu sniegšanai” papildināt ar

vārdu savienojumu “ un attīstībai, pielīdzināšanai un pieejamības nodrošināšanai reģionos”.

- 1.9.RV “Sociālā iekļaušana” uzdevuma [119] formulējumu papildināt ar tekstu “Atbalsta pakalpojumu pieejamība audžuģimenēm un aizbildņiem, kā arī psihologa un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamība bez vecāku gādības palikušiem bērniem”. Vai izveidot to kā atsevišķu uzdevumu.
2. Prioritāte “Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei”:
 - 2.1.RV “Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība” sadaļas “Izglītība ekonomikas izaugsmei” uzdevumu sarakstu papildināt ar jaunu dzevumu “Izterešu izglītības stiprināšana STEM jomā”, rīcībās ietverot arī konkursu un pasākumu rīkošanu jauniešiem, kuros interese izglītībā iegūtās zināšanas demonstrēt plašākai sabiedrības daļai;
 - 2.2.Kopumā iesakām RV “Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība” ietvaros izveidot jaunu sadaļu “Interesešu izglītība”, līdzvērtīgi sadaļai “Pieaugušo izglītība”, un attiecīgajā sadaļā koncentrēt visus uzdevumus, kas saistīti ar interesešu izglītības nodrošināšanu un attīstīšanu;
 - 2.3. prioritātes ietvaros kopumā analizēts augstākās izglītības sistēmas un zinātnes attīstības potenciāls, un lielākā daļa uzdevumu saistīta tieši ar šo jomu attīstību. Norādām, ka prioritātes aprakstā un uzdevumos trūkst informācijas par pirmsskolas izglītības iestāžu attīstību, standartu noteikšanu un sasaisti ar sākumskolu. Trūkst plašākas informācijas par sākumskolas un pamatskolas izglītības satura uzlabošanu, kā arī trūkst informācijas, kas aptvertu bērnu karjeras izvēlēs prasības attīstību, kas ir būtiska vēlākai profesionālu un labi sagatavotu augstskolu studējošo nodrošināšanai.
3. Prioritāte “Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība”:
 - 3.1.RV “Līdzsvarota reģionālās attīstība” netver informāciju un uzdevumus, kas saistīti ar plānoto administratīvi teritoriālo reformu (turpmāk – ATR), kas būtiski ietekmēs turpomāko reģionu attīstības tempu un dzīves kvalitāti tajos. Norādām,ka RV papildināšana ar ATR aspektu ir būtiska;
4. prioritāte “Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei”:
 - 4.1.aprakstā ietvarto tekstu [352] “[..] kultūras jomas izicinājumus raksturo nepieciešamība pēc [..]” aizstāt ar tekstu “[..] kultūras un sporta jomas izaicinājumi ir [..]”;
 - 4.2.RV “Kultūras un sporta devums ilgtspējīgai sabiedrībai” uzdevumu sarakstu papildināt ar jaunu uzdevumu “Augstvērtīga kultūras piedāvājuma attīstīšana reģionos (t.sk. starptautisku mākslinieku piesaiste, kvalitatīvu sadarbības projektu veidošana, jaunu finanšu instrumentu izveide)”, tā dējādi veicinot sabiedrības izglītošanos un ceļot profesionālās kultūras (ne tautas mākslas) līmeni reģionos.
5. Projektā trūkst informācijas par komunikāciju ar sabiedrību. Vairākkārt ir pieminēta informēšana, bet praktiski informēšana ir vienvirziena komunikācijas forma, informāciju nododot, bet nerosinot diskusijas, attieksmes paušanu vai uzvedības maiņu, utt. Jo īpaši, ja dokumenta 6.lpp ir minēts, ka “pārmaiņas var notikt tikai iesaistītajām pusēm tās pieņemot un piedaloties to īstenošanā. Tās prasa pārskatīt ierasto, tradicionālo domāšanu un rīcības veidu, mainīt paradumus, attieksmes, izvērtēt esošo mērķu pamatotību un meklēt alternatīvus ceļus, citādus risinājumus to sasniegšanai. Sekmīgas pārmaiņas nevar notikt pašas par sevi, tās ir jāvada, gudri izsverot un aizstāvot Latvijas iedzīvotāju intereses kopējā pasaules attīstības tendenču kontekstā”. Domāšanas un paradumu maiņu nevar rosināt tikai ar vienpusēju informācijas nodošanu, bet gan ar komunikācijas stratēģiju, valsts tēla veidošanas stratēģiju. Valsts tēls projektā minēts, norādot, ka Latviju nevajag pozicionēt tikai kā zaļu valsti, kā arī ka tēlu veido kultūras un sporta aktivitātes, tradīcijas, sasniegumi. Tādējādi ierosinām atsevišķas sadaļas izveidošanu projektā par valsts un pašvaldības komunikācijas stratēģiju, mērķiem,

valsts tēla veidošanu, piemēram, “Komunikācija ar sabiedrību”. Jo tā nav tikai informēšana, bet stratēģiska rīcība, kas palīdz sasniegt visus projektā minētos mērķus un prioritātes. Kā arī lūdzam skaidrot, kāda loma sabiedrības informēšanā par projektā ietvertajiem uzdevumiem būs pašvaldībām.

6. Projektam trūkst sasaistes ar spēkā esošo NAP2020, un esošā plāna izvērtējuma/analīzes par esošā plāna uzdevumu izpildi, tādējādi trūkst vispārēja NAP2027 aktuālo uzdevumu pamatojuma, kā arī NAP2027 trūkst informācijas par tām NAP2020 iesāktajām iniciatīvām, ko nepieciešams turpināt arī NAP 2027 ietvaros. Turpināmo uzdevumu iekļaušana NAP2027 ir būtiska, lai nodrošinātu plānošanas periodu sastarpējo sasaisti un finansējuma mērķtiecīgu novirzīšanu veiksmīgi iesāktiem projektiem.
7. Kopumā projektam trūkst sasaistes ar citiem saskaņotā esošajiem politikas plānošanas dokumentiem, piemēram, “Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam”, “Konceptuālais ziņojums par administratīvi teritoriālo iedalījumu”, “Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2027.gadam”, u.c.;
8. Visā projektā, izņemot dažas prioritātes, kā finansējuma avots uzdevumiem norādīts valsts budžets, pašvaldības budžets un ES fondi ar ko saprotams 2021.-2027.gada plānošanas periodā Latvijai plānotais ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējums, kas ir ierobežots, un neaptver lielāko daļu no projektā plānotajām investīcijām. Trūkst informācijas par citu finansējuma avotu izmantošanu, piemēram, Modernizācijas fonds, Aizsradzības fonds, utt., kas liecina par stratēģiskas u ilgtermiņa plānošanas trūkumu. Norādām, ka projekta tapsānas gaitā būtiski ir konsultēties ar Finanšu ministriju un nozaru ministrijām par dažādu valsts politiku un projektu īstenošanai pieejamo finanšu instrumentu klāstu un finansējuma avotiem.

Sagatavoja:

L.Immermane, 28367668

liva.immermane@valmiera.lv